

Széki lakodalmas

Nummela-ban, Helsinkitől északnyugatra egy kis finn városkában él Kecskeméti István, kinek képei az erdélyi Szék lakóinak ünnepnapjairól megjárta már Finnország legkülönbözőbb városait, kiállították a Magyar Kultúra Központjában Helsinkiben, és igen jó sajtóvisszhangja volt pl. az egyik legnagyobb finn napilapban, az Uusi Suomiban. Kecskeméti István édesapja magyar nyelvész volt, édesanyja finn, kinek ágáról a fényképezés iránti hajlamot is örökölte (anyai nagyapja kitűnő néprajzi vonatkozású fényképeket készített századunk elején Finnországban). Igen öröndetes, hogy a fiatal finn–magyar fotóművész érdeklődése Erdély népi kultúrája felé fordult. A következőkben néhány képet közlünk az utóbbi években készült széki felvételeiből. Külön értéke kiállításának, hogy arcok, tájak, viseletek, házak, templomok mellett egy-egy helyi lakos nehezen lejegyzett, a vidék nyelvjárási sajátosságait és a magyar helyesírás elsajátításának fokát is tükröző szövegeket fényképezett le Kecskeméti István. Íme e szövegek:

Menyasszony búcsúztató

Kedves vendégeim egy kis csendet kérek
Egy pár szót indítok amíg véget érek
Mert méltó midőn új útra indulunk
Isten és ember előtt híven beszámolunk

Ma tesz szent fogadást a völegény és párja
Ki az elindulást alig alig várja
De mielőtt elindulunk a templomi útra
Szenteljünk néhány szót a búcsúztatóra.

Egymás iránt való szeretettel
Isten és ember előtt szent kegyeséggel
Most a hegedűnek szünjön meg zengése
A sarkantyunok is szünjön meg pengése.

Mert búcsúzásunknok most *lészen* kezdése
Legyünk csendbe míg *lészen* végzése
A menyasszony búcsúzik édes szüleitől
Szívből szerető jó tesvérétől

Szolana de nem tud látom bús ajkáról
Én tehát elmondom a mit *elmélye* gondol
Legyünk csendeségbe nemes kompánia
Gyermek a *sutugás* szünjön oda hátra.

(Búcsú) Apjától

Először is apám szóm tehozád fordítom
Búcsúzo beszédem zokogva indítóm
Szívedet szívemmel együvé szorítom
Így valamennyire szívünket újítom.

Úgy szájon (szálljon) rád az urnok áldása
Miként az esőnek égből le hullása
Széles e világon ne léhesen párja
Soha víg kedvednek ne legyen romlása

A szenteknek atya a te öregségedet
Gyámolítsa tőled szép vendégségedet
A *töbség* csomójába kösse életedet
Az én örömömrre kívánom ezeket.

Most pedig fordítsod könyes szemeidet
A te jó apádnok *ad* oda kezedet
Kedves édesapám a te hűségédért
Isten fizesen meg csókold meg most ötöt.

(Búcsú) Anyjától

Kedves édesanyám tehozád fordulok már
Mert tudom a te szíved tőlem búcsút vár
Már letett szívem mindjárt tőled elszáll
Kívánom életedbe ne érjen semi kár.

... a búcsú folytatódik, ízelítőül a szövegből legyen elég ennyi. Érdeemes lenne egy ilyen kézzel írott szöveget teljes hasonmásban kiadni, hiszen ez tükrözi a legjobban e magyar település íráskultúráját. Régi és népi szövegekhez szokott szemem számára meglepően kevés e szövegben a magyar helyesírás szabályoktól való eltérés. A szöveg ritmusa, rímei, inkább

Temporony becsületó,

Kedves vendégem egy fűs esernyőt bérel
Egy pár rést indítok amig veget érek
Mert minden melle midőn új utra indulunk
Báton is ember előtt hívni becsületünk

Ma tea szent fapadást a szolgány is pálya
Ki a elindulást alig oly pálya
De midőn elindulunk a templomútra
Szenteljünk nekünk szent a becsületóra

Egy más iránt való szeretettel
Báton is ember előtt szent hűgyeséggel
Mert a hűgyeségek minyon meg pengise
A munkájunk is minyon meg pengise

Mert becsületünk most kizáró kezdés
Legyünk orendbe meg lévén szegény
A munkásszony becsületi tisztségtől
Munkát szent jó tisztségtől

Itelana de nem tud látni hisz aghárd
En tihát, elmondom a mi elvölgy gondok
Legyünk orendbe nemis karmánia
Bármek a minyon minyon oda báton

Bejárt

Először is apám szent tiszteletét
Báton is ember előtt meg szokva indítom
Mert a szentem egyúttal szentem
Egy szolgányis szentem szentem

Egy szentem az a szentem a szentem
Mert a szentem egyúttal a szentem
Szentes a szentem a szentem a szentem
Egy szentem a szentem a szentem

A szentem a szentem a szentem
Egy szentem a szentem a szentem
A szentem a szentem a szentem
A szentem a szentem a szentem

Mert pedig fordított szentem a szentem
A szentem a szentem a szentem
Mert a szentem a szentem a szentem
Mert a szentem a szentem a szentem

Amíg
Kedves idegenem tiszteletét fordított
Mert tudom a te szentem a szentem
Mert a szentem a szentem a szentem
Mert a szentem a szentem a szentem

Kecskeméti István képei

egyházi hatásra, kéziratos énekeskönyveink és verses kézirataink hatására emlékeztetnek, s kitűnő példa arra, hogyan alakítja át, illeszti hozzá Belső-Erdély magyarsága templomi énekeit ünnepnapjaihoz. Hasonló hangú a

Völegény búcsúztató

E szülői háznál felgyúlt szolamítás
Engedelmet kérek, hogy legyen hol/gatás
Gyermek oda hátra szünjön a sutogás
Míg itt elől röviden folyik a búcsúztatás

Jaj miként indítsam szolásra ajkomat
Mert már látom égnek lobogó fáklyáim
Jelen vannak immár kinyílt virágaim
Amelyet örömel számláltok napjaim

Mióta az Isten e világra hozott
Erős és bölcs karjain mindig hordozott
És most is mind szerencse éltemre vigye
Mert egy hitves társol megajándékozott

Isten most tenéked mondok hálaadást
Bocsás az egeből mindkettőnkre áldást
Hogy neked tehesünk szívbeli fogadást:
Boldogul élhesük a végső számadást.

Örömel viradt rám a mai reggel
Örömel üdvözlöm ártatlan szívemmel
De most a szívemet nagy bánat fogja el
Mert a házias élet útjára lépek fel

Hosszú az én utom amelyre indulok
Tőled buzgó szívvel kegyelmet esküdek
Mert áldást és segílyt csak tőled nyerek

Kérlek légy velem a nehéz sorsomban
Szent fiaddal együtt álj velem nyomomban
Mert ma válik meg az én életem útja
Vagy holtig örömré vagy örökös búra.

Azért én Istenem kérlek hogy légy velem
Bocsásd meg elened elkövetett vetkém
Add, hogy boldog legyen az én életem
Minden ösvényemben te légy a vezérem

O de én már véletek nem lehetek
És, hogy ne búcsúzzok arra nem mehet
Dehogy rólam példát vegyetek
Mindnyájan reám figyeljetek.

Az utóbbi búcsúztatóban néhol mintha egykori virágénekeink töredéke is fel-felbukkanna. A szöveg helyesírási szabálytalanságai egyrészt több száz éves szövegeink hangulatát idézik, másrészt a rövid-hosszú ellentétpárban mutatkozó eltérések arra figyelmeztetnek, hogy a moldvai csángó magyarok nyelvéhez hasonló nyelvszerkezetbeli földcsuszamlás jelei, csirái immár Széken is jelentkeznek. Ne áltassuk azonban magunkat azzal, hogy itt Magyarországon jóval jobb a helyzet. Ideje lenne felmérnünk egy-egy falu népi helyesírási sajátosságait Szabófalvától Felsőőrig nemzedékenként és társadalmi rétegenként. Biztos vagyok benne, hogy egy ilyen jellegű felmérésben ez az 1987-ből való széki szöveg igen előkelő helyet foglalna el (azaz meglepően közel áll magyar köznyelvi eszményképeinkhez.)

Szék, románul Sic, németül Seck ma kb. 4000 lelket számlál, többségében magyar falu. 1930-ban 3532 magyar és 638 román lakott a mai Szék nagyközség területén, melyhez Füzeselke, Kondormárk, Paptelke, Gyerökút és az 1956-ban hozzácsatolt Strimba cigánytelepülés is benne van. Már 1173-ban *Fizestelke*, *Kundermart* és *Poptelke*, valamint ugyancsak 1173-ból *Gyrwkeuth* nevét említik okleveleink, Szék neve pedig 1291-ből *Zeek* alakban adatható (ld. Ernst Wagner: *Historisch-statistisches Ortsnamenbuch für Siebenbürgen*. Köln Wien 1977:240.)

Kecskeméti István igen értékes anyagmegmentő és kultúrfeltáró munkát végzett e területen. Képei nem múltó politikai, hanem komoly néprajzi értékűek. Ezért maradandóak.

Szabó T. Adám